

REVIZIJE I KONTROLE U KOMPANIJAMA ZA OSIGURANJE

REVIEW AND CONTROL IN THE INSURANCE COMPANIES

Dubravko Grgić

SAŽETAK

Procesi prisutni u kontroli poslovanja privrednih i neprivrednih kompanija u Bosni i Hercegovini u žiži su interesa stručne i političke javnosti. To interesovanje, je time veće, jer se poslije svake izvršene revizije, u najvećem broju slučajeva otkrivaju određene mahinacije, u upravljanju imovinom tih subjekata. Navedeno je posebno interesatno, kada se kontrola vrši u kompanijama za osiguranje imovine i lica. Iz razloga, što te kompanije upravljaju sredstvima osiguranika – pravnih i fizičkih lica, koja su ugovorila određena osiguranja i po istim uplatili premiju osiguranja.

Proces revizije poslovanja u kompanijama za osiguranje imovine i lica, je doista mukotrpan za sve zemlje, ali ipak Bosna i Hercegovina ima i svoje specifičnosti. One posebno dobijaju na značaju, kada se zna da Bosna i Hercegovina još uvijek prolazi kroz vro teško razdoblje prilagođavanja na tržišno privređivanje.

Upravo je o tome riječ u ovome radu.

Tranzicijski procesi donijeli su temeljne promjene u načinu upravljanja imovinom preduzeća, s je dne strane, i nametanje određenih obaveza od strane države, s druge strane. Pritisci na privredne subjekte, a time i na osiguravajuće kompanije, od strane države, kao i nesigurno tržište, prisililo je mnoga preduzeća da svoju poslovnu politiku prilagođavaju interesima dioničara, što im ostavlja dovoljno manevarskog prostora za manipulisanje sredstvima, kojima raspolažu. Te mogućnosti, posebno su prisutne u kompanijama za osiguranje imovine i lica, koje su po vrsti posla svrstane u finansijske institucije i što se svo njihovo poslovanje odvija na dva polja finansijskog poslovanja – naplate premije osiguranja i plaćanje nastalih šteta.

Takav način poslovanja omogućava menadžmentu tih kompanija, da odstuje od uslova osiguranja, po kojima je ugovoreno osiguranje, odnosno, od zakonskih akata, koja regulišu ovu materiju.

Cilj ovog rada je ukazati na potrebu kontinuirane kontrole kompanija za osiguranje imovine i lica, odnosno, ukazivanje na način i vrste tih kontrola. Prvenstveno zbog zaštite vlasnika kapitala, čija imovina je predmetom upravljanja, od strane menadžmenta tih kompanija i osiguranika, koji su svoju imovinu osigurali, kod istih.

Ključne riječi: osiguranje, revizija, menadžment, premija osiguranje, štete, osiguramik.

SUMMARY

Processes present in the control of economic and non-business companies in Bosnia and Herzegovina in the center of the professional and political interests of the public. This interest is thereby increased, because after each completed audit, in most cases, reveals some machinations in the asset management of these entities. Stated specifically in interesting, when the control is done in companies for insurance of property and persons. For reasons, which the company manages assets of insured - legal and normal persons who are committed and determined by the same insurance premium paid.

Review process for companies operating in the insurance property and persons, it is really difficult for all countries, but Bosnia and Herzegovina has its peculiarities. In particular, they get into character, you know

that Bosnia and Herzegovina still going through a difficult time adjusting to a market economic activity.

It's all about that in this case.

The transition process brought fundamental changes in the way of asset management companies, on the one hand, and the imposition of certain obligations of the state, on the other side. Pressures on economic subjects, and therefore the insurance companies by the state and uncertain market, is forcing many companies to adapt their business policy interests of the shareholders, which leaves them enough room to maneuver manipulation means at their disposal.

These features, especially present in the insurance companies for property and persons, which according to the type of work which aligned to financial institutions and that all their business takes place in two fields of financial business - billing and payment of insurance premiums incurred damage.

This way of doing business allows the management of these companies to depart from the conditions of insurance, which is contracted by insurance, or of legal acts, which regulate this matter.

The aim of this paper is to point to the need for continuous control of the company for insurance of property and persons, respectively, indicate the manner and types of controls. Primarily due to the protection of owners of capital, whose property is subject to control by the management these companies and the insured, that their property secure, at the same.

Keywords: assurance, audit, management, insurance premium, damage the insured.

UVOD

U radu se daje pojmovno odrenenje kontrole poslovanja, te navode njezine karakteristike, nakon čega se pojašnjava značenje kontrole i revizije u kompanijama za osiguranje imovine i lica u Bosni i Hercegovini, te na kraju, obrađuju vrste kontrole i revizije i prikazuje zakonski okvir provođenja

istih. Osnovno polazište, neophodnosti uvođenja redovnih kontrola poslovanja u kompanijama za osiguranje, bazira se na činjenici da je autor ovog rada, više od dvadeset godina, svog radnog vijeka, bio jedan od rukovodilaca u jednoj od kompanija za osiguranje u Bosni i Hercegovini i zbog toga, što sam proces kontrole i revizije, polazi od činjenice, da kompanija za osiguranje svoje poslovanje bazira na neograničenosti u njenom vremenskom poslovanju. Čime stiče povjerenje mnogobrojnih osiguranika za ugovaranje osiguranja za imovinu, imovinske interese i lica. Pod pojmom vremenska neograničenost poslovanja, smatra se da Kompanija nastavlja s poslovanjem u doglednoj budućnosti s time da se ne očekuje, niti namjerava likvidacija, smanjenje kapitala i obima poslovanja ili traženje zaštite od osnivača.

Prema Zakonu o reviziji Bosne i Hercegovine¹, revizija je postupak provjere i ocjene financijskih izvještaja i konsolidiranih financijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju financijskih izvještaja, na osnovu kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti financijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova Revizija obuhvaća i druge poslove predvinene Zakonom o privrednim društvima te posebnim propisima.

Shodno citiranom Zakonu i povjerenju osiguranika, cilj revizije kompanije za osiguranje, je doći do saznanja o tome jesu li financijski izvještaji u svim značajnim odrednicama pripremljeni u skladu s primjenjivim okvirom financijskog izvještavanja. Na osnovu kojeg vlasnici kapitala i uprava, mogu utjecati na poslovne odluke koje se donose na osnovu financijskih izvještaja.

ZNAČENJE KONTROLE I REVIZIJE POSLOVANJA

Uvijek u svim sferama ljudskog djelovanja, kada se govori o uspostavljanju kontrole

¹ Zakonu o reviziji Bosne i Hercegovine čl. 1

tog djelovanja, postavlja se pitanje, šta je svrha te kontrole? Ako u tom kontekstu, postavimo pitanje zašto uopće postoji potreba za kontrolom i revizijom kompanija za osiguranje imovine i lica? Odgovor na pitanj, zašto bi kontrolisali kompanije za osiguranje, može se pronaći u ekonomskom odnosu vlasnika kapitala – menadžmenta tih kompanija - osiguranika koji su svoju imovinu ili lica osigurali kod neke kompanije za osiguranje, kao i ostalih poslovnih subjekata i svih onih koji imaju određeni poslovni odnos s njima.

Radi lakšeg shvatanja, ekonomskih odnosa na relaciji: kompanija za osiguranje – osiguranik, neophodno je kazati, da je osnovna djelatnost ovih specifičnih kompanija osiguranja imovine i lica. S obzirom, da se na tržištu osiguranja, susreće veći broj subjekata koji se bave poslovima osiguranja, potrebno je ukazati na razliku, između subjekte koji obavljaju poslove osiguranja i odgovaraju za izvršavanje ugovora o osiguranju od subjekata koji posreduju u obavljanju poslova osiguranja. Kompanije za osiguranje ugovaranjem osiguranja imovine, lica ili imovinskih interesa, sa osiguranikom, fizičkim ili pravnim licem, prihvataju obavezu obeštećenja osiguranika u slučaju kada nastane osigurani slučaj (šteta na imovini, invaliditet ili smrt kod lica i sl). Dok subjekti, koji se bave posredovanjem obavljaju poslove u svoje ime a za račun kompanije za osiguranje. U radu će se tretirati isključivo kompanije za osiguranje imovine i lica, a ne posrednici u osiguranju. Međutim, da bi sagledali društvenu opravdanost kontrole i revizije kompanija za osiguranje u Bosni i Hercegovini, dovoljno je da pročitamo Izvještaj Agencije za osiguranje u Bosni i Hercegovini, prema kojem samo, tokom 2008 godine, kompanije za osiguranje u Bosni i Hercegovini, naplatile su premiju osiguranja od cca 500 miliona KM.

Navedeni podatak i principi na kojima se zasniva poslovanje ovih kompanija, a to je sakupljajnje novčanih sredstava kojima se prema definicija osiguranja² „...na bazi uzajamnosti i solidarnosti nadoknađuju nastale štete”³, omogućavaju nam da shvatimo u kojoj mjeri je revizija poslovanja ovih kompanija potrebna.

Kontrola i revizija, se nameću kao obaveza i iz raloga, što je, kao rijetko u kojoj drugoj djelatnosti, u kompanijama za osiguranje prisutno korporativno upravljanje, gdje je upravljanje povjereno stručnom timu menadžera, odnosno, odvojeno - kompanijom ne upravljaju vlasnici kapitala već menadžer. Upravljajući imovinom vlasnika kapitala i sredstvima osiguranika, naplaćenih po osnovu premije osiguranja za ugovorenu osiguravajuću zaštitu, menadžeri imaju mogućnost zloupotrebe sredstava kojim upravljaju. U takvom odnosu kontrola i revizija igraju izuzetno važnu ulogu.

Naime, odnosi izmenu vlasnika kapitala, osiguranika i menadžera opterećeni su različitim nivoima informisanosti o finansijskom stanju kompanije za osiguranje Taj nesklad o nivou informisanosti pretpostavlja da menadžer ima više informacija o finansijskom položaju i rezultatima poslovanja društva nego što to imaju osiguranici i vlasnici kapitala. Budući, da je menadžer odgovoran za izvještavanje o poslovanju, a kako dioničari i osiguranici, nisu u kompaniji svakodnevno prisutni, te ne mogu pratiti njegove aktivnosti, nije isključeno manipuliranje izvještajima od strane menadžera. Da bi se onemogućile takve situacije većinski vlasnici (dioničari) kompanije za osiguranje, se zaštićuju od potencijalnih manipulacija angažirajući ovlaštene revizore, odnosno revizorske kuće. Potreba za revizijom osjeća se i u odnosima između pravnih i fizičkih lica, koja su ugovorile neku od osiguravajućih zaštita sa kompanijom za osiguranje, zaposlenih u tim kompanijama i dr. Ako se zna da je glavni

2 Zakon o osiguranju imovine i lica u FBiH (Sl. no-vine FBiH br. 2/95)

3 Zakon o osiguranju, Isto

zadatak revizije ispitivanje i izražavanje mišljenja o realnosti i objektivnosti poslovanja, onda se revizija posmatra kao "veza koja stvara povjerenje" između uprave, koja priprema i prezentira finansijske izvještaje i korisnika informacija, sadržanih u tim izvještajima

VEZA IZMENU FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA I NJIHOVIH KORISNIKA

Da bi se shvatila veza, na relaciji kompanija za osiguranje imovine i lica – osiguranici – dioničari, neophodno je definisati reviziju. Reviziju poslovanja kompanija za osiguranje možemo definisati, kao postupak koji doprinosi međusobnom povjerenju između kompanije, osiguranika i dioničara. Međutim, kada govorimo o reviziji uopšte, u literaturi je moguće pronaći više definicija revizije, ipak se među njima ne uočavaju značajne razlike. Pojednostavljajući i sažimajući brojne definicije koje je literatura iznjedrila za reviziju se može kazati kako ona nije ništa drugo nego ispitivanje finansijskih izvještaja, podataka o poslovanju, poslovnih knjiga i drugih dokumenata s ciljem dobivanja pouzdanog mišljenja o ekonomskom i finansijskom položaju privrednog subjekta (Društva)⁴.

Shodno Zakonu o reviziji Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i Distrikta Brčko. Revizija je postupak provjere i ocjene finansijskih izvještaja i konsolidiranih finansijskih izvještaja obveznika revizije te podataka i metoda koje se primjenjuju pri sastavljanju finansijskih izvještaja, na osnovu kojih se daje stručno i neovisno mišljenje o istinitosti i objektivnosti finansijskog stanja, rezultata poslovanja i novčanih tokova⁵.

Prema istom Zakonu, revizija obuhvata i druge poslove predviđene Zakonom o privrednim društvima te posebnim propisima, entiteta i Distrikta Brčko.

Korisnici informacija sadržanih u izvještaju o

izvršenoj reviziji, nakon njihova revidiranja, imaju povjerenje da oni realno i objektivno prikazuju stanje imovine, obaveza i kapitala, te rezultat poslovanja i tok novca. Revizija povećava vjerodostojnost poslovne sposobnosti kompanije za osiguranje, na tržištu osiguranja i ona je najbolji pokazatelj ispravnosti poslovne politike te kompanije. Zato se, s pravom, za reviziju možemo reći, da je ona mjera vjerodostojnosti poslovne sposobnosti subjekta o kojem se govori. Informacije sadržane u revizijskom izvještaju kompanije za osiguranje, predstavljaju kvalitetnu podlogu za poslovno odlučivanje, potencijalnih osiguranika i ostalih poslovnih partnera. Pri tome, informacije trebaju biti za sve korisnike neutralne, korektne za odlučivanje, te sastavljene na profesionalan način.

U praksi se kao potencijalni korisnici informacija o zakonitosti u radu kompanija za osiguranje, mogu susresti:

- dioničari (vlasnici kapitala), posebno zainteresirani za procjenu rizika koji je svojstven ulaganju kapitala i sitniji dioničari, koji trebaju informacije za donošenje odluke je li razumno držati ili prodati dionice,
- uprava kompanije za osiguranje, koja je zainteresirana za informacije potrebne za planiranje, donošenje kvalitetnih poslovnih odluka i kontrolu,
- radnici i sindikati, zainteresirani za informacije koje im omogućuju procjenu stabilnosti i profitabilnosti poslodavca, sposobnost osiguranja plaća, penzionog i socijalnog prava, te zapošljavanje,
- osiguranici (pravna i fizička lica), zainteresirani za informacije koje im omogućuju saznanje o sigurnosti imovine, za koju su ugovorili osiguravajuću zaštitu,
- dobavljači i ostali povjerioci, zainteresirani za informacije koje im omogućuju spoznaju pravodobne naplate iznosa koje potražuju i ocjene boniteta kompanije za osiguranje za buduće poslovne aktivnosti,
- vlada i njezine agencije, ponajviše

4 Carmichael, D.R. i Willingham, J.J., Pojmovi i metode revizije: vodič u suvremenu revizijsku teoriju i praksu, Mate, Zagreb, 2000., str. 508.

5 Zakon o reviziji Bosne i Hercegovine

- zainteresirane za informacije o uspješnosti poslovnih subjekata, radi planiranja redovne naplate poreza, doprinosa, i dr.,
- javnost, prije svega lokalna, zainteresirana za informacije o uspješnosti i prosperitetu poslovanja kompanije na njenom području, jer je to važna pretpostavka za moguća otvaranja novih radnih mjesta, ulaganja u lokalnu infrastrukturu i sl., (te);
 - naučnici, analitičari i strukovne organizacije, također zainteresirani za finansijsko- računovodstvene i ostale informacije potrebne za zadovoljavanje njihovih ciljeva i interesa.

VEZA IZMENU FINANCIJSKIH IZVJEŠTAJA I NJIHOVIH KORISNIKA

Zavisno od toga, ko provodi reviziju u stvarnosti se susreću sljedeće vrste revizije:

1. interna kontrola,
2. revizija državnih organa, (te)
3. eksterna revizija.

Interna kontrola je nadzorna aktivnost organizirana unutar kompanije za osiguranje koja služi kompaniji. Ovu kontrolu obavljaju lica zaposlena u kompaniji za osiguranje. Sistem internih kontrola razlikuje se kod kompanija za osiguranje, u odnosu na privredne subjekte. Na oblikovanje sistema internih kontrola, kod ovih kompanija, utječu brojni faktori, kao što su veličina poslovnog subjekta, njegova organizacijska struktura, osposobljenost zaposlenih, broj osiguranika po vrstama zaključenih ugovora o osiguranjima (portfelj osiguranja) i dr.

Od niza definicija interne kontrole verovatno je najpotpunija definicija Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission (COSO) je: "Interna kontrola je proces, ustanovljen i sproveden od strane upravnog odbora preduzeća, uprave i drugog osoblja, a cilj mu je da obezbedi razumno uverenje vezano za postizanje ciljeva u sledećim kategorijama: eikasnost i uspešnost poslovanja, pouzdanost

inansijskog izveštavanja, saglasnost sa postojećim zakonima i propisima i zaštita imovine od neovlašćenog prisvajanja, korišćenja ili otuđenja."⁶

Pri organiziranju rada internih kontrola, važno je voditi računa da troškovi kontrolnih postupaka budu niži od koristi koje se mogu očekivati njihovim provonenjem. Jedino se na takav način može opravdati postojanje sistema internih kontrola. Premda je sistem internih kontrola kompanija za osiguranje, povezan sa zadovoljavanjem svih prethodno navedenih ciljeva, ipak kod ovih pravnih lica, interna kontrola mora biti prisutna skoro u svim segmentima njihovog poslovanja. Tako, kontrola mora biti u sektoru za ugovaranje i preuzimanje rizika osiguranja, sektoru za likvidaciju obračunate naknade po osnovu nastalih šteta osiguranicima, finansijama i dr. Samo na takav način oblikovan sistem internih kontrola, koji je ugrađen u cjelovit poslovni proces, može podržavati ostvarivanje ciljeva Kompanije za osiguranje, dioničara i osiguranika. U osiguranju od odgovornosti postoje teškoće oko utvrđivanja pojma osiguranog slučaja zbog toga što je u pitanju jedan proces nastajanja štete, njenog utvrđivanja, podnošenja odštetnog zahteva, utvrđivanja odgovornosti osiguranika, isplate naknade po presudi ili poravnanju. Otuda se nastupanje ovog važnog događaja može vezati za razne karakteristične momente u tom postupku prouzrokovanja i naknade štete. Na toj osnovi konstruisane su i brojne teorije u inostranoj sudskoj i osiguravajućoj praksi⁷ koje imaju svojih prednosti i mana.⁸

6 Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission (COSO), Chapter 1. Definition, Internal Control - Integrated Framework, American Institute of Certified Accountants, Jersey City, New Jersey, 1992. godine strane 9.

7 P. Šulejić, „Osigurani slučaj u osiguranju od odgovornosti“, Zbornik radova sa savjetovanja Udruženja za pravo osiguranja Srbije „Integracija (prava) osiguranja Srbije u evropski (EU) sistem osiguranja“, Palić april 2009. str 300.

8 S. Jovanović, „Osiguranje od odgovornosti – ugovorno pokrće po sistemu nastanka osiguranog uzroka ili datuma postavljanja odštetnog zahteva“, Revija za pravo osiguranja, Beograd 2010, 1/2010.

Funkcije interne kontrole, odnose se na:

- pregledavanje računovodstvenog knjiženja i s njime povezanog sistema internih kontrola,
- ispitivanje finansijskih i poslovnih informacija,
- pregledavanje uspješnosti poslovanja uključujući nefinancijske kontrole u kompaniji za osiguranje,
- provjeru usklađenosti sa zakonima i propisima te ostalim eksternim odredbama kao i provjeru usklađenosti s politikama i odlukama menadžmenta i ostalim internim zahtjevima;
- kontrola ugovora o zaključenim osiguranjima, u dijelu njihove usklađenosti starifama i uslovima osiguranja, kao i usklađenosti sa zakonima koji regulišu ovu materiju (Zakon o osiguranju imovine i lica, Zakon o obligacionim odnosima i dr.);
- kontrola ispravnosti, obračunatih obeštećenja osiguranicima (naknada štete), kod kojih je nastao osigurani slučaj (šteta na imovini, invaliditet ili smrt kod lica).

Pouzdan sistem internih kontrola direktno doprinosi realnosti i objektivnosti finansijskih izvještaja. Menadžment organizacije za osiguranje, odgovoran je za oblikovanje odgovarajućeg sistema internih kontrola jer se ovim mehanizmom osigurava efikasno korištenje resursa u ostvarivanju postavljenih ciljeva te, u skladu s tim, uspješnije poslovanje poslovnog subjekta. Sistem internih kontrola obuhvaća sve metode i postupke što ih je usvojio menadžment poslovnog subjekta kako bi se zadovoljili ciljevi koji se odnose na:

- provođenje poslovne politike usvojene od menadžmenta,
- zaštitu imovine Kompanije
- preventivno djelovanje i naknadno otkrivanje prijevara i pogrešaka,
- osiguravanje tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih evidencija, (kao i);

- omogućavanje pravodobne pripreme vjerodostojnih finansijskih informacija.

Državna revizija uređena je Zakonom o državnoj i entitetskoj reviziji. Na osnovi ovih Zakona provodi se revizija svih pravnih lica koja u kojima država ima većinsko vlasništvo na dionicama, odnosno udjelima. Reviziju u ime države, obavljaju ovlaštene revizori. Ovlašteni revizor je neovisno stručno lice, koje posjeduje certifikat ovlaštenoga revizora i ispunjava druge uslove iz Zakona. Nakon završene revizije, ovlaštene revizor sastavlja i potpisuje izvještaj. Izvještaj revizora dostavlja se zakonskom predstavniku revidiranog subjekta gdje je obavljena revizija i nadležnom vršenja revizije, kao i ostalim zainteresiranim subjektima.

Eksterna revizija, u najčešćem broju slučajeva vrši se na inicijativu vlasnika kapitala, a usmjerena je na izražavanje mišljenja o tome jesu li izvještaji o poslovanju kompanije za osiguranje u svim značajnim odrednicama pripremljeni i prikazani u skladu s primjenjivim okvirom finansijskog izvještavanja. Eksternu reviziju obavljaju osobe koje nisu zaposlene u kompaniji za osiguranje, ali moraju imati certifikat na osnovu kojeg dokazuju svoju stručnu sposobnost i ovlaštenje za rad.

Zakonom o reviziji Bosne i Hercegovine, odnosno zakona FBiH, RS i DB⁹, uređeno je obavljanje eksterne revizije finansijskih izvještaja i konsolidiranih finansijskih izvještaja obveznika revizije. Reviziji jednom godišnje, prema Zakonima o reviziji, podliježu:

- finansijski izvještaji svih dioničkih društava te komanditnih društava i društava s ograničenom odgovornošću čiji godišnji ukupan prihod u godini koja prethodi reviziji prelazi iznose utvrđene navedenim zakonima;
- finansijski izvještaji banaka, osiguravajućih društava, investicijskih fondova, penzionih fondova i drugih društava po posebnim propisima,

⁹ Zakoni o reviziji BiH, F BiH, RS i Distrikt Brčko čl. 2.

- finansijski izvještaji povezanih društava bez obzira na njihovu veličinu, ako privredno društvo podliježe reviziji, (te);
- konsolidovani finansijski izvještaji.

U kontekstu odnosa između eksterne revizije i inicijatora za njeno provođenje, važno je istać, da je eksterni revizor odgovoran za izražavanje mišljenja o poslovanju kompanije za osiguranje, a odgovornost za utvrdene nedostatke snosi uprava Kompanije. Odgovornost uprave kompanije za osiguranje, proističe iz činjenice, da revizori tokom kontrole, vrlo često utvrde pogreške, pa i prijevare koje zajedno uzrokuju štetu vlasnicima kapitala, a isto tako i osiguranicima čijim novčanim sredstvima, naplaćenim po osnovu premije osiguranja upravljaju.

Dvije su vrste namjernog pogrešnog (prijevarnog) prikazivanja:

- pogrešno prikazivanje nastalo zbog prijevarnog izvještavanja, (i)
- pogrešno prikazivanje nastalo zbog protupravnog prisvajanja imovine.

Dok prijevarno izvještavanje uključuje namjerni pogrešni prikaz, te izostavljanje iznosa ili neobjavlivanje podataka s ciljem zavaravanja lica kojima se izvještaj dostavlja, dotle protupravno prisvajanje imovine uključuje krađu imovine kompanije za osiguranje. Osnovna odgovornost za sprečavanje i otkrivanje prevare je na onima koji su zaduženi za upravljanje – prije svih na

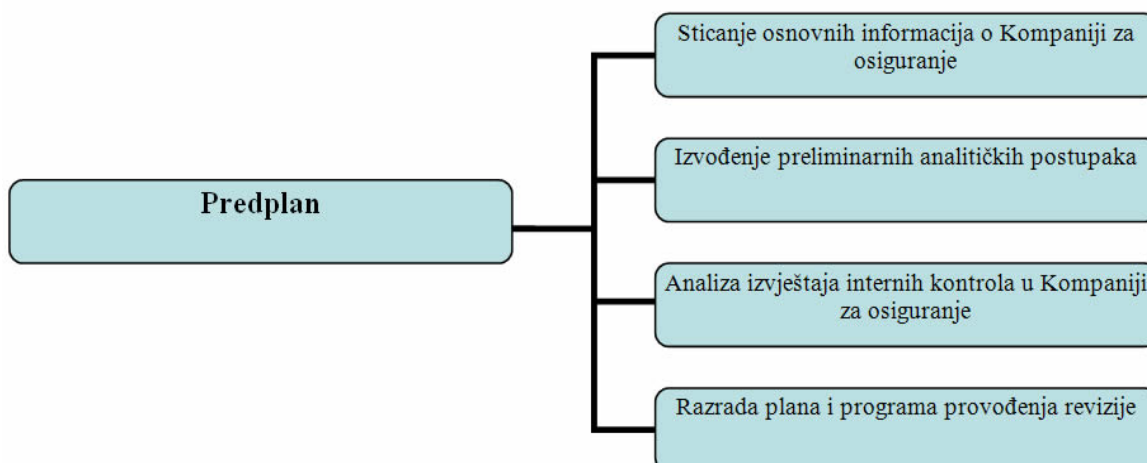
upravi. U tom kontekstu treba uvesti praksu, u kompanijama za osiguranje, da se od menadžmenta dobije, pored ostalih, i pisana izjava, kojom prihvataju svoju odgovornost za uvođenje i rad internih kontrola koje su stručnei za sprječavanje i otkrivanje prijevara i pogrešaka. Osnovna polazišta eksterne revizije jesu:

- značajnost,
- revizijski rizik, (i)
- dokazi.

Na osnovu uputa pokretača inicijative, za provođenjem revizije i stava revizora o značajnosti i revizijskom riziku definišu se vrsta i obim revizijskih aktivnosti. Saznanja do kojih revizor dođe u predplanskom periodu, osnov su za utvrđivanje obima revizije i vremenske dinamike provođenja iste..

Nalogodavac za provođenje revizije, daje revizorima konkretne upute o značajnosti u procesu revizije finansijskih izvještaja. Značajnost se definiše kao veličina ispuštenih ili pogrešnih računovodstvenih informacija, uslijed čega se mišljenje neke osobe, koja se oslanja na te informacije, može promijeniti ili će bitno utjecati na stavove te osobe¹⁰. Revizor treba razmotriti koncept značajnosti u fazi planiranja revizije, ali i u završnoj fazi kada se od njega očekuje da izrazi mišljenje o realnosti i objektivnosti finansijskih izvještaja. Kroz sljedeću sliku (slika 1.) daje

10 Carmichael, D.R. i Willingham, J.J., Pojmovi i metode revizije: vodič u suvremenu revizijsku teoriju i praksu, Mate, Zagreb, 2000., str. 510.



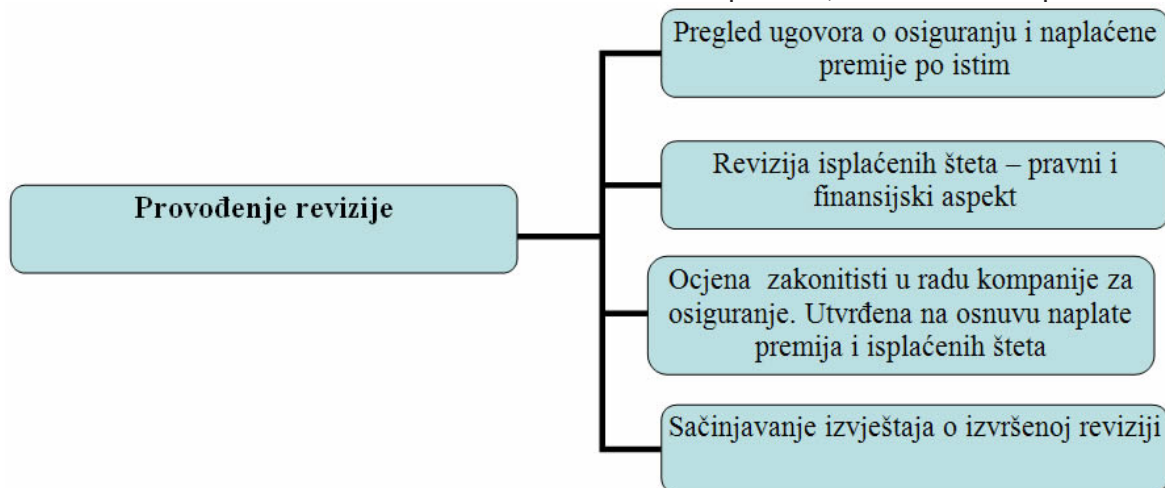
Slika 1. Aktivnosti u okviru faze predplana

se, kroz odgovarajuće korake, prikaz procjene značajnosti u procesu revizije poslovanja Kompanije za osiguranje imovine i lica.

U prvoj fazi, odnosno, aktivnostima koje prethode reviziji, utvrđuje se početna (preliminarna/planirana) procjena značajnosti provođenja revizije. Sagledavaju se osnivačka i druga akta, značajna za utvrđivanje odgovornosti menadžmenta i sl. Pri utvrđivanju početne procjene značajnosti

revizor se najprije fokusira na kvantitativni okvir poslovanja Kompanije za osiguranje. S obzirom na to da ovi subjekti poslovanja nose i određene specifičnosti, i zato što ne postoje definirane kvantitativne smjernice koje se mogu primijeniti u ovim kompanijama, revizor u svom planu provođenja revizije, sagledava sve elemente koji će biti od značaja za uspješno realiziranje iste.

Slika br. 2 daje nam prikaz aktivnosti, koje revizor provodi, na osnovu prethodno



Slika 2. Aktivnost u provođenju revizije

U fazi provođenja revizije, revizor analizira sve otkrivene pogreške, kako u ugovorima za osiguranje, tako i u nalogima za isplatu odštetnih zahtjeva osiguranika i iste uspoređuje s odlukama o utvrđenim iznosima dopustivih pogreški koje je utvrdio nadležni organ Kompanije za osiguranje. Revizor uspoređuje ne samo otkrivene pogreške na pojedinim stavkama s njihovim utvrđenim iznosima dopustivih pogreški, već i iznos ukupno otkrivenih pogreški s utvrđenim iznosom početne procjene značajnosti. Kada su ukupno otkrivene pogreške manje od početne procjene značajnosti, revizor može zaključiti kako su finansijski izvještaji prikazani realno i objektivno. Suprotno, kada su ukupno otkrivene pogreške veće od utvrđenog iznosa početne procjene značajnosti, revizor od klijenta treba zatražiti prilagodbu finansijskih izvještaja. Ako Kompanija za osiguranje odbije svoje izvještaje uskladiti s otkrivenom pogreškom, revizor o tom obavještava nalogodavca i traži

uputu za daljnji postupak.

Važno je napomenuti kako se nivoi pouzdanosti revizijskih dokaza, prikazanih u prethodnoj fazi pripreme za reviziju, uzimaju kao smjernice. Naime, pouzdanost nekog revizijskog dokaza može se znatno razlikovati od poslovnog subjekta do poslovnog subjekta, a mogu postojati i brojne razlike.

11 Robertson, J.C., Davis, F.G., Auditing, Irwin, Homewood, Illinois, 1988. Spremić, I, Revizija (priručnik za polaganje ispita za zvanje ovlaštenog revizora), Hrvatsko udruženje revizora, Zagreb, 1995.

ZAKLJUČAK

U radu je dat prikaz potrebe uvođenja redovne interne kontrole i povremene vanjske revizije u kompanijama za osiguranje imovine i lica. Istovremeno, rad omogućava upoznavanja zainteresiranih subjekata (vlasnici kapitala, osiguranici, zaposleni i ostali) s osnovama interne i eksterne revizije, kao i važnošću provođenja istih u kompanijama za osiguranje. Različiti oblici internog i eksternog nadzora neodvojivi su dio dobre prakse korporativnog upravljanja. Koji će oblik nadzora kod kompanija za osiguranje biti primijenjen ovisi o više faktora - prije svega o veličini Kompanije, zakonskim propisima, i sl. Sistem nadzora, kako eksterni tako i interni, ostvaruje važnu ulogu u podizanju kvalitete ukupnog poslovanja kompanije za osiguranje i njenih organizacijskih dijelova, što se sve reflektira i na veću kvalitetu finansijskih izvještaja - koji su ključni izvor podataka i informacija za sve aktere korporativnog upravljanja.

Korporativno upravljanje sve se više temelji, pored niza drugih izvora, i na informacijama sadržanim u revizorskom izvještaju. Naime, u procesu korporativnog upravljanja do izražaja sve više dolaze zahtjevi za realnim i objektivnim informacijama. S obzirom na to da je revizija postupak provjere i ocjene finansijskih izvještaja s ciljem izražavanja neovisnog i stručnog mišljenja o njihovoj realnosti i objektivnosti, to se revizorski izvještaj sve više koristi kao nezamjenjiv instrument uspješnog donošenja odluka. Jedno je sigurno – revizorski izvještaj sve više služi širokom spektru korisnika informacija za donošenje raznovrsnih odluka. Za očekivati je kako će se krug onih koji će u budućnosti pokazivati interes za informacijama sadržanim u revizorskim izvješćima samo proširivati.

Eksterna revizija, kao mjera vjerodostojnosti finansijskih izvještaja, izravno doprinosi kvaliteti finansijskih izvještaja, a samim time i njihovoj korisnosti kod poslovnog odlučivanja. Informacije dobivene iz nezavisnih izvora, kao što je revizorski

izvještaj otklanjaju pitanje pristranosti onih koji su pripremili takve informacije. Upravo zbog toga revizija je danas jedan od osnovnih instrumenata međusobnog komuniciranja i povjerenja između onih koji kreiraju finansijske izvještaje i onih koji ih koriste.

LITERATURA

- [1] Marko Matić i Željko Tomić, Revizija poslovanja poduzeća, Agronomski fakultet Sveučilišta u Mostaru, Mostar 2006
- [2] Žagler, L., Revizorsko izvješće o realnosti i objektivnosti finansijskih izvještaja, Hrvatska gospodarska revija, br. 1/96 Inžinjerski biro, Zagreb 1996.
- [3] Carmichael, D.R. i Willingham, J.J., Pojmovi i metode revizije: vodič u suvremenu revizijsku teoriju i praksu, Mate, Zagreb, 2000., str. 508.
- [4] Tušek, B., Uloga i zadaci revizijskog odbora, Računovodstvo i financije, Zagreb, br. 10/2006, str. 44.
- [5] Gorenc, V. et al., Komentar Zakona o trgovačkim društvima, RRIplus, Zagreb, 2004., str.719.
- [6] Robertson, J.C., Davis, F.G., Auditing, Irwin, Homewood, Illinois, 1988.
- [7] Spremić, I. et al., Revizija (priručnik za polaganje ispita za zvanje ovlaštenog revizora), Hrvatsko udruženje revizora, Zagreb, 1995
- [8] Spremić, I., Rizik revizije, Revija br. 1., časopis Hrvatskog udruženja revizora, Zagreb, 1995.
- [9] Tušek, B., Uloga i zadaci revizijskog odbora, Računovodstvo i financije, Zagreb, br. 10/2006
- [10] Nikolić Nikola, Ugovor o osiguranju, Državni osiguravajući zavod, Generalna direkcija, Beograd 1957
- [11] Tušek, B., Žager, L., Revizija, Hrvatska zajednica računovona i finansijskih djelatnika, Zagreb, 2006.
- [12] Vitezić, N., Revizijsko izvješće menadžmentu, Računovodstvo, revizija i financije, br. 4/1995, Zagreb
- [13] Vujević I., Revizija, Ekonomski fakultet

Split, Split, 2005. Zakon o državnoj reviziji, Narodne novine, Zagreb, br. 70/93, 48/95, 105/99, 44/01, 177/04.

- [14] Zakon o reviziji Bosne i Hercegovine
- [15] Zakon o revizije Federacije Bosne i Hercegovine
- [16] Zakon o reviziji Republike Srpske
- [17] Zakon o reviziji Distrikta Brčko
- [18] Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission (COSO), Chapter 1. Definition, Internal Control - Integrated Framework, American Institute of Certified Accountants, Jersey City, New Jersey, 1992. godine strane 9.